

7 juli 2016

De tijd vastleggen

© Cas Oorthuys / Infa, coll. Nederlands fotomuseum

Nooit heb ik kinderen zo ijverig en intens zien eten als op deze foto. Het meisje links heeft haar hand daarbij beschermend op haar springtouw gelegd; niemand kan het zomaar weggrissen.

Hij is genomen in 1945, tijdens de hongervinter, aan de Rozengracht in Amsterdam. De kinderen zitten aan lange houten tafels met zelf meegebrachte schalen en pannen. Waarschijnlijk is het een gaarkeuken, waar, volgens een ooggetuige, 'een halve liter gekleurd water' werd geserveerd. Vooral in de grote steden waren de meeste mensen zwaar ondervoed en aten zelfs soep van aardappelschillen en tulpenbollen.

Cas Oorthuys, de fotograaf, was in 1944 vrijgelaten uit Kamp Amersfoort en sloot zich aan bij een groep samenwerkende verzetsfotografen, die na de Tweede Wereldoorlog *De Ondergedoken Camera* genoemd zou worden.

Deze fotografen documenteerden het dagelijks leven tussen 1940 en 1945. Vanaf 1944 was het verboden om buiten te fotograferen en de fotografen bedachten allerlei trucs: ze maakten foto's van achter een gordijn of verborgen de camera in hun jas of in een tas, met gaatjes voor de lens. Daardoor hebben we niet alleen een beeld van het drukken van illegale bladen, soep in de hongervinter en het leven van onderduikers, maar ook van razzia's, de afsluiting van de Amsterdamse jodenbuurt en het stelen van alles wat los en vast zat.

Dat stelen, zo blijkt uit hun foto's, werd niet alleen door Duitsers gedaan. Als je bijna doodgaat van honger en kou valt een heleboel moraal weg. Want iedere hap die je iemand anders ziet nemen komt niet in jouw mond, ieder stukje hout dat iemand anders te pakken krijgt komt niet in jouw kachel. Je karige eigen eten wordt goud waard, je springtouw een luxe schat. Het zal grote gevolgen hebben gehad voor de onderlinge verstandhoudingen, privé en op straat.

Stiekem foto's maken van zoveel ellende, dat hoeft nu gelukkig niet meer. Maar iedere tijd en ieder leven kent zijn eigen pijn en geluk. Door dat vast te leggen maken we geschiedenis.

Bronnen

Citaat ooggetuige gaarkeukens:

<http://www.npogeschiedenis.nl/nieuws/2015/januari/Hongerwinter-Boek-1.html>

Over *De ondergedoken Camera*: Wim Ellenbroek (1995): *Foto's van achter het gordijn, uit de fietstas, of vanonder de regenjas*: **<http://www.volkskrant.nl/archief/foto-s-vanachter-het-gordijn-uit-de-fietstas-of-vanonder-de-regenjas~a405307/>**

Over Cas Oorthuys: **https://nl.wikipedia.org/wiki/Cas_Oorthuys**

Afbeelding

De foto van Cas Oorthuys is in bezit van het Nederlands Fotomuseum in Rotterdam en is o.a. gepubliceerd in: Rob Neij en Ernest Hueting: *De opbouw van een sociaal-agogische beroepsopleiding 1899-1989*, de Walburg Pers (1989), p. 64 (Marie Kamphuis Archief, inventarisnr 1.1.2).